

Katowice, 12 października 2024 r.

dra hab. Anna Sielska, prof. ASP
Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach

Ocena rozprawy doktorskiej, mgr Sylwii Żółkiewskiej sporządzona w związku z: przewodem doktorskim wszczętym w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne, uchwałą nr 180/04/2019 Rady Wydziału Sztuki Nowych Mediów, Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2019 r. procedowanym przez PJATK w Warszawie.

Postępowanie procedowane zgodnie z przepisami obowiązującymi w dniu wszczęcia przewodu doktorskiego.

Temat rozprawy: **Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile.**

Promotor: dr hab. Ewa Satalecka

I. Edukacja

Pani Sylwia Żółkiewska w 2007 roku ukończyła jednolite, dzienne studia magisterskie w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie na Wydziale Grafiki, specjalizując się w filmie animowanym. W latach 2010–2011 studiowała komunikację w biznesie na Uczelni Korczaka w Akademii Nauk Stosowanych w Warszawie (studia podyplomowe).

W 2015 roku Pani Sylwia Żółkiewska ukończyła roczne Podyplomowe Studia Menedżerskie dla Twórców, Artystów i Animatorów Kultury na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 2019–2024 przygotowywała rozprawę doktorską w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie. Ponadto Pani Sylwia Żółkiewska ukończyła liczne kursy i szkolenia w Polsce i za granicą dotyczące procesów projektowych, w tym UX i UI design.

II. Dorobek artystyczny i doświadczenie zawodowe

Od 2007 roku Pani Sylwia Żółkiewska współpracuje z wieloma podmiotami jako: Motion Graphic Designer w TVN Warszawa (2008–2009), Senior Art Director / Multimedia Designer w Innova Solutions (2013–2015), Digital Project Manager /

Creative Producer w Fundacji Festina Lente (2011–2016), Kreatywna Menedżerka / Projektantka Innowacji w Fundacji Culture Shock (2015–2019) oraz Kierownik ds. Projektowania Produktów Cyfrowych w Fundacji Culture Shock (od 2019).

Swoje doświadczenie zawodowe rozwija także jako edukatorka: Trenerka Programów Graficznych w Euro Info Group, Peritus, GoWork i ExposeLab (2010–2014); Fundatorka i Ekspertka w zakresie aplikacji mobilnych w kulturze i edukacji, oferująca konsultacje i wsparcie kreatywne w projektowaniu aplikacji i gier mobilnych (od 2014); Wykładowczyni na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie prowadzi wykłady „Nowe technologie dla kultury” na Wydziale Zarządzania (od 2015) oraz autorskie laboratorium multimedialne „Narzędzia cyfrowe dla kultury” w Instytucie Kultury Polskiej (od 2019); Wykładowczyni na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, gdzie opracowała i prowadzi laboratorium „Technologie mobilne” na kierunku Technologie Cyfrowe w Animacji Kultury (2010–2021); Wykładowczyni w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie, prowadząca wykłady „Psychosocjologia i teoria komunikacji”, „Graduation Studio 2D” oraz „Monography 2D” na Wydziale Sztuki Nowych Mediów (od 2020).

Doktorantka wzięła udział w licznych wystawach zbiorowych prezentowanych w ważnych ośrodkach sztuki oraz festiwalach filmowych w Polsce i za granicą. Była nominowana do kilku nagród, m.in. na Międzynarodowym Festiwalu AltFF w Toronto (CA) (2023) oraz na Era Nowe Horyzonty we Wrocławiu, w kategorii najlepszy film animowany za film „Awatar”.

Zdobyła wyróżnienie i nagrodę ICN Polfa za obraz „Terra Futura” podczas II Triennale Polskiego Malarstwa Współczesnego JESIENNE KONFRONTACJE w BWA Rzeszów.

Podsumowując, dorobek artystyczny wskazany przez Doktorantkę budzi mój szacunek dla jej twórczego zaangażowania, jest znaczący i zauważalny na arenie międzynarodowej, a doświadczenie zawodowe mgr Sylwii Żółkiewskiej jest imponujące.

III. Praca doktorska

A. Ocena formalna.

Na przedstawioną do recenzji pracę doktorską mgr Sylwii Żółkiewskiej składają się:

- rozprawa teoretyczna pt. „Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile”,
- wykaz dorobku artystycznego oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych,

współpracy naukowej i popularyzacji nauki,

– doktorska praca praktyczna „PHENUMA” – instalacja składająca się z wideo oraz cyklu grafik cyfrowych.

Dokumenty otrzymałam w wersji wydrukowanej i cyfrowej. Rozprawa doktorska została przygotowana poprawnie, zarówno pod względem stylistycznym, edytorskim, jak i intrologatorskim.

B. Ocena wartości merytorycznej pracy teoretycznej – problem badawczy, narzędzia, metody oraz cel

W trzeciej części rozprawy, zatytułowanej „Metodologia i tło teoretyczne”, Pani Sylwia Żółkiewska szczegółowo opisała przeprowadzone badania. W niniejszej recenzji skupię się najpierw na wybranych aspektach wymagających doprecyzowania.

Jednym z nich jest pewna nieścisłość w opisie problemu badawczego, który Doktorantka przedstawia raczej jako cel badania. Jak napisała w podrozdziale „Problem badawczy i ramy metodologiczne”: „Celem pracy było uchwycenie i opisanie estetyki oraz specyficznego języka multimedialnych odbieranych, tworzonych, przetwarzanych i dystrybuowanych na urządzeniach mobilnych, które nazywam w pracy także 'obrazami mobile'”¹. Chcę zauważyć, że istnieje różnica pomiędzy celem a problemem badawczym. Problem badawczy powinien wskazywać obszar wiedzy wymagający pogłębienia, który Autorka chce rozwinąć w swoich badaniach. Na podstawie lektury można wnioskować, że ogólnym obszarem badawczym jest „wpływ nowych technologii oraz technologii mobilnych na sztukę, kulturę wizualną i estetykę”.² Z kolei cel to konkretne działanie, które ma rozwiązać dany problem. W tym kontekście brakuje mi wyraźnie zdefiniowanego problemu badawczego. Moja uwaga nie dotyczy zakresu przeprowadzanych badań, lecz potrzeby precyzyjnego wskazania tego problemu.

Kolejnym elementem procesu badawczego wymagającym uszczegółowienia są pytania badawcze. Doktorantka wymienia interesujące ją problemy związane z wpływem technologii: „W obliczu dominacji, wszechobecności i szybkości zmian technologii mobile, zasadne wydają się pytania o specyficzny język wizualny i estetykę, która kształtuje się pod jej wpływem. Konieczna staje się refleksja nad tym, czym multimedia odbierane, tworzone, przetwarzane i dystrybuowane na urządzeniach mobilnych różnią się od mediów obrazowych dostępnych za pomocą

---

¹ S. Żółkiewska, *Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile*, str 185

² Tamże, str. 17

innych urządzeń elektronicznych: komputerów i telewizorów. Kolejna kwestia dotyczy trendów i nowych zjawisk w sztuce i kulturze wizualnej, jakie urządzenia te akcelerują. Te pytania badawcze stoją u podstaw niniejszej pracy.”³ Wskazanie tych kwestii jest jak najbardziej zasadne jednak nie zostały one jasno zdefiniowane w formie pytań. Doktorantka mogłaby sformułować konkretne pytania badawcze, które bezpośrednio wynikałyby z luki badawczej. Pytania te powinny być na tyle szczegółowe, by pozwalały na jednoznaczną identyfikację problemu.

Pomimo tych nieścisłości chcę podkreślić bogatą wiedzę Pani Sylwii Żółkiewskiej, która umiejętnie zastosowała różne metodologie, w tym:

- wywiady,
- badania jakościowe, obserwacje niejawne, nieuczestniczące, oraz wywiady swobodne,
- prace netnograficzne,
- badania oparte na sztuce (art-based research).

Wszystkie te metody świadczą o dużej biegłości Doktorantki w badaniach artystycznych. Trafność zastosowanych metod względem zebranych danych została dobrze zilustrowana na rycinie 3.2 (s. 189), która przejrzysto przedstawia podział metod, odpowiadających im kategorii danych oraz obszary ich wzajemnych przenikań.

Jak pisał Colin Robson w książce „Real World Research”: „[...] analiza danych powinna rozpocząć się jeszcze w trakcie badań, ponieważ dane same z siebie nie są czytelne

– wymagają starannej interpretacji”⁴ Powyższy fragment przytaczam, ponieważ szczególnie doceniam stworzenie przez Doktorantkę autorskiego narzędzia do organizacji i analizy materiału wizualnego. Narzędzie to jak pisze doktorantka „[...] inspirowane jest m.in. analizą preikonograficzną Erwina Panofskiego (d'Allea, 2013:26-29), obszarami, modalnościami i metodami interpretacji materiałów wizualnych Gillian Rose (2010) oraz holistycznym podejściem do analizy obrazu filmowego Jamesa Monaco(1977/2000)”⁵

Narzędzie to w formie tabeli, pozwala na przypisanie danych do odpowiednich kategorii, co przypomina tworzenie baz danych. Doktorantka przyjęła następujące kategorie:

---

³ S. Żółkiewska, *Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile*, s. 34

⁴ C. Robson, *Real World Research*, 1993, s. 305-306

⁵ S. Żółkiewska, *Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile*, s. 193

- Podstawowe informacje zawierające podkategorie: tytuł, oryginalne miejsce i sposób udostępnienia, hashtagi/słowa kluczowe, geotagowanie.
- Obszar obrazu, podkategorie: opis przedikonograficzny, format obrazu i orientacja, kompozycja obrazu, struktura obrazu, interaktywne bądź dynamiczne elementy obrazu i nawigacji.
- Medium Specifity, podkategorie: specyficzne cechy i właściwości obrazu, aplikacje lub platformy, technologie i sensory.
- Praktyki wizualne, specyficzne praktyki związane z odbieraniem, tworzeniem, przetwarzaniem, dystrybucją i przechowywaniem obrazu.
- Konteksty, powiązane, podobne multimedia.

Wybór odpowiednich kategorii jest kluczowy, ponieważ błędne kategorie mogą znacznie wydłużyć lub zniweczyć proces analizy. Zastosowanie iteracyjnego podejścia, zgodnego z teorią ugruntowaną, pozwoliło na bieżąco wprowadzać korekty podczas zbierania danych. W trakcie porządkowania i analizy zebranych informacji Doktorantka posłużyła się teorią medium oraz podejściem Medium Specificity. Estetyka i język multimediów tworzonych na urządzenia mobilne oraz specyfika medium dotyczą unikalnych cech tych narzędzi i technologii, które wywierają wpływ na formę, treść i sposób odbioru obrazów.

Zastosowanie przez Doktorantkę metod pochodzących z różnych dziedzin – w tym teorii socjologicznych i estetycznych – świadczy o jej dojrzałości badawczej i szerokim rozeznaniu w badaniach artystycznych. Szczególnie ważnym elementem jest opis w podrozdziale „Dyskusja ograniczeń”, gdzie Autorka wyjaśnia motywy zawężenia badawczego do wybranych założeń i świadomego pomijania wątków pobocznych, które mogłyby osłabić spójność badań. Ciekawa jestem jakie kwestie Doktorantka świadomie pominęła, a które mogłyby zostać rozwinięte. Czy istnieją inne obszary badawcze, które mogłyby stanowić kontynuację dalszej pracy Doktorantki?

C. Ocena pracy praktycznej

Pani Sylwia Żółkiewska realizację dzieła poprzedziła szeroką analizą zjawisk w sztuce i kulturze w erze mobilnej. Założeniem pracy praktycznej była „wizualna refleksja nad istotą i fenomenem ‘obrazów mobile’, ich specyficznym językiem i estetyką. W sposób abstrakcyjny i syntetyczny prezentuje ona unikalne cechy multimediów odbieranych, tworzonych, przetwarzanych i dystrybuowanych na urządzeniach mobilnych. Nawiązuje do żywej w literaturze koncepcji obrazu, ekranu i interfejsu jako lustra, które umożliwia autorefleksję i samopoznanie. Ma nieciągły,

fragmentaryczny charakter, co koresponduje z modularnością nowych mediów, otwartym, dynamicznym i procesualnym charakterem oraz brakiem finalności współczesnego obrazu”⁶

Centralnym punktem instalacji PHENUMA (połączenie słów fenomen i *numa* - „boski duch”) jest wielkoformatowa wideoinstalacja pt. *Transcience 2.0*, będąca wynikiem gruntownych badań Autorki. Tytuł, będący grą słów, *transcience* (z ang. krótkotrwałość) oraz *science* (z ang. nauka) odzwierciedla istotę dzieła: zwraca uwagę na ulotny charakter obrazów w erze cyfrowej. Instalację cechuje różnorodność warstw percepcyjnych. Wizualność w połączeniu z dźwiękowymi elementami oraz dynamicznym rytmem tworzy złożone doświadczenie, które skłania do głębszej analizy nad interakcją z mediami mobilnymi. Sposób, w jaki wideoinstalacja korzysta ze zjawiska utajenia (ang. *persistence of vision*), ukazuje nie tylko techniczne umiejętności Autorki, ale także Jej zrozumienie psychologicznych aspektów percepcji. Ruch i tempo wideo są przemyślane, co sprawia, że odbiorca może niemal doświadczyć efemeryczności obrazu. Minimalistyczny język formy wideoinstalacji oraz subtelne gradienty nawiązują zarówno do awangardowych tradycji, jak i nowoczesnych stylów projektowania interfejsów. Elementy wideo wplecione w te formy tworzą oniryczną atmosferę, podkreślając przenikanie między światem cyfrowym a rzeczywistym. Praca *Transcience 2.0* eksploruje głębsze pytania dotyczące charakterystyki mediów mobilnych i ich wpływu na naszą percepcję czasu oraz przestrzeni.

Kolejnym elementem instalacji jest wielkoformatowy kolaż, który stanowi dokumentację procesu twórczego. Kolaż zbudowany jest z czterech modułów, które można zestawiać w trzech konfiguracjach. Taka elastyczność odzwierciedla fragmentaryczność i nielinearność współczesnych doświadczeń wizualnych, na które wpływa technologia mobilna.

Ostatnia składowa pracy praktycznej to cykl wielkoformatowych, statycznych grafik cyfrowych prezentowanych w formacie kwadratu, który jest charakterystyczny dla „obrazów mobile”. W kontekście złożonej instalacji multimedialnej, grafiki wydają mi się drugorzędym elementem pracy doktorskiej. Służą one głównie jako uzupełnienie głównej narracji. Mimo ich wysokiego poziomu estetycznego, nie mają kluczowego znaczenia dla zrozumienia całości instalacji, a raczej pełnią funkcję dodatku, który wspiera odbiór dynamicznej instalacji

---

⁶ S. Żółkiewska, *Nowe horyzonty wizualności. Estetyka w erze mobile*, s. 92

Przedstawiona dokumentacja wraz z opisem procesu twórczego utwierdza mnie w przekonaniu o dojrzałości Doktorantki jako w pełni świadomej twórczyni.

IV. Konkluzja

Doceniam pracę doktorską Pani Sylwii Żółkiewskiej, nie tylko z powodu jej wartości artystycznych i kreatywnych, ale także z powodu wszechstronności Autorki w zakresie samodzielnej realizacji złożonego dzieła na każdym jego etapie.

Stwierdzam, że zarówno przedstawiona praca teoretyczna jak i artystyczna, spełnia warunki określone ustawowo. Praca stanowi oryginalne dzieło oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. W związku z powyższym wnioskuję do Rady Naukowej Polsko–Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie o: nadanie Pani Sylwii Żółkiewskiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Stopień jest nadawany zgodnie z Dz.U z 2018 poz. 261.

dra hab. Anna Sielska, prof. ASP